

เอกสาร

สรุปผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (Training and Visit System) ในการขับเคลื่อน
โครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา ประจำปีงบประมาณ

พ.ศ.๒๕๖๒

จัดทำโดย

สำนักงานเกษตรอำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ
กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการส่งออกประมาณ ๘๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี และปัจจุบันพบว่าผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตภายในประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ในปี ๒๕๕๙/๖๐ คาดว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประมาณ ๘ ล้านตัน ในขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้ในประเทศมีเพียง ๕ ล้านตัน ทำให้ต้องนำเข้าพืชวัตถุดิบอื่นเป็นวัตถุดิบทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี ๒๕๖๐/๖๑ ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามมาตรการรักษาเสถียรภาพสินค้าเกษตรและรายได้เกษตรกร โดยจัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งหลังนา ปี ๒๕๖๐/๖๑ เพื่อส่งเสริมเกษตรกรให้มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ไม่ถูกต้อง และเพิ่มพื้นที่ปลูก ในพื้นที่ปลูกหลังนาฤดูแล้งที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้มีผลผลิตที่เพียงพอกับความต้องการของตลาด และกระจายผลผลิตออกสู่ตลาดเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

สำนักงานเกษตรอำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ จึงได้ดำเนินการโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๒ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ และอาชีพที่มั่นคง ยั่งยืนจากกิจกรรมปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงฤดูนาปรัง

การจัดทำเอกสารสรุปผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (Training and Visit System) ในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตรนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา ๕ ด้าน ดังนี้ ๑) ด้านการถ่ายทอดความรู้เพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร ๒) ด้านการเยี่ยมเยียนเพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร ๓) ด้านการสนับสนุนเพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร ๔) ด้านการนิเทศงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร ๕) ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร ๖) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร ๗) การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ สำนักงานเกษตรอำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบส่งเสริมการเกษตร (T & V System) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารสรุปผลการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมฉบับนี้ จะช่วยให้การต่อยอดการพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเกษตรกรให้อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

๓

หน้า

คำนำ

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร

๔

๑) ข้อมูลโครงการ

๕

๒) การจัดการข้อมูลเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนโครงการ

๗

๓) แผน/ผลการขับเคลื่อนโครงการตามระบบส่งเสริมการเกษตร

๑๒

๔) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร

๑๔

ภาคผนวก

๑๕

บทสรุปผู้บริหาร

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการส่งออกประมาณ ๘๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี และปัจจุบันพบว่าผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตภายในประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ในปี ๒๕๕๙/๖๐ คาดว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประมาณ ๘ ล้านตัน ในขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้ในประเทศมีเพียง ๕ ล้านตัน ทำให้ต้องนำเข้าพืชวัตถุดิบอื่นเป็นวัตถุดิบทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี ๒๕๖๐/๖๑ ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามมาตรการรักษาเสถียรภาพสินค้าเกษตรและรายได้เกษตรกร โดยนำหลักการของระบบส่งเสริมการเกษตรมาใช้ในการดำเนินโครงการ ดังนี้

๑. การถ่ายทอดความรู้ โดยจัดเวทีชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์และรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา และจัดเวที ครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต ตลาดจำหน่าย การบันทึกข้อมูลในสมุดบันทึก มีบุคคลเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๔๘ ราย ณ หอประชุมอำเภอพยุห์

๒. การเยี่ยมเยียน มีการวางแผนจัดกิจกรรมพบปะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบประจำตำบลของสำนักงานเกษตรอำเภอพยุห์ ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น และเกษตรกร ทั้งในลักษณะกลุ่มและรายบุคคล โดยจะอาศัยการพบปะเยี่ยมเยียนกันแปลงเพาะปลูก มีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่ชัดเจน

๓. การสนับสนุน มุ่งเน้นการพัฒนาเกษตรกรให้มีขวัญกำลังใจ สนับสนุนสินเชื่อ และการพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกให้มีความทันสมัย มีองค์ความรู้ด้านการปลูกและดูแลรักษา ตลอดจนการเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม

๔. การจัดการข้อมูล มีการจัดการข้อมูล (Data Management) ในการดำเนินโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๒ โดยแบ่งเป็น การจัดทำข้อมูลเกษตรกรขึ้นทะเบียนปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้ในการติดต่อประสานงาน และการจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตร เพื่อจัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรของหน่วยงาน

ส่วนที่ ๑

ข้อมูลโครงการ/กิจกรรม

๑. ชื่อโครงการ โครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา

๒. หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบาย “การตลาดนำการผลิต” การบริหารจัดการสินค้าเกษตร สร้างความสมดุลทางการตลาด การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การเชื่อมโยงการผลิตการตลาดภาครัฐและเอกชน ตลอดจนสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยดำเนินการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการบริหารสินค้าเกษตรให้เกิดความสมดุล เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต มีตลาดรองรับแน่นอน ผลผลิตไม่ล้นตลาด เกษตรกรมีรายได้และมีความมั่นคงในอาชีพการเกษตรมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามสภาพภาคการเกษตร ในปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรยังมีปัญหาหนี้สินอันเนื่องมาจากต้นทุนการผลิตที่สูง ราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตล้นตลาดทำให้เกษตรกรมีภาระหนี้สินซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งจัดการลดภาระให้แก่เกษตรกร ภาครัฐจึงได้พักชำระหนี้สินให้แก่เกษตรกรเป็นเวลา ๓ ปี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ระดมความคิดเห็นในการวางแผนเพื่อฟื้นฟูอาชีพของเกษตรกร สร้างอาชีพใหม่หรือทางเลือกพืชใหม่ให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการส่งออกประมาณ ๘๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี และปัจจุบันพบว่าผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตภายในประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอับความต้องการของตลาด ในปี ๒๕๕๙/๖๐ คาดว่าอุตสาหกรรม อาหารสัตว์มีความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประมาณ ๘ ล้านตัน ในขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้ในประเทศมีเพียง ๕ ล้านตัน ทำให้ต้องนำเข้าพืชวัตถุดิบอื่นเป็นวัตถุดิบทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี ๒๕๖๐/๖๑ ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามมาตรการรักษาเสถียรภาพสินค้าเกษตรและรายได้เกษตรกร

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ และอาชีพที่มั่นคง ยั่งยืนจากกิจกรรมปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในช่วงฤดูนาปรัง

๔. เป้าหมาย

เกษตรกร จำนวน ๑๐๐ คน ในเขตอำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ

๕. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรมีรายได้ และอาชีพที่มั่นคง ยั่งยืนจากกิจกรรมปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๖. แผนการปฏิบัติงาน

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
จัดเวทีสร้างความเข้าใจ และ รับสมัครเกษตรกร	พ.ย.๖๑	สนง.เกษตรอำเภอ สนง.เกษตรจังหวัด
ถ่ายทอดความรู้การปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	พ.ย.๖๑	สนง.เกษตรอำเภอ สนง.เกษตรจังหวัด พด. กสส.
จัดเวทีเพื่อวางแผนการตลาด และแนะนำช่องทางในการติดต่อ สื่อสารโดยการใช้แอปพลิเคชัน	พ.ย.๖๑	สนง.เกษตรอำเภอ สนง.เกษตรจังหวัด พด. กสส.
กำกับ ติดตาม เยี่ยมเยียนการ ดำเนินงานตามแผน	พ.ย.๖๑-พ.ค.๖๒	สนง.เกษตรอำเภอ สนง.เกษตรจังหวัด
ประสานงาน รวบรวมผลผลิต เพื่อจำหน่าย รับซื้อผลผลิต ณ จุด รับซื้อในพื้นที่	ก.พ.๖๒-พ.ค.๖๒	สนง.เกษตรอำเภอ สนง.เกษตรจังหวัด กสส. และภาคเอกชน

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

ร้อยละ ๘๐ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำหน่ายผลผลิตตามประกาศกรมการค้าภายใน เรื่อง การกำหนดมาตรฐานการหักลดน้ำหนักเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีความชื้น

ส่วนที่ ๒

การจัดการข้อมูลเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนโครงการ

* ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑.อาชีพหลัก ได้แก่	ทำนา
๒.อาชีพเสริม ได้แก่	รับจ้าง และปลูกพืชหลังฤดูเก็บเกี่ยว
๓.จำนวนธนาคาร	มี ๑ แห่ง ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
๔.จำนวนห้างสรรพสินค้า	มี ๑ แห่ง ได้แก่ ห้างเทสโก้ โลตัส เอ็กเพรส

* ด้านสังคม

โรงเรียนมัธยม ได้แก่	๑.โรงเรียนพยุหวิทยา ๒.โรงเรียนโนนเพ็ญวิทยาคม
โรงพยาบาล	๑ แห่ง สถานีอนามัย ๕ แห่ง

* ด้านประชากร

๑.จำนวนประชากรทั้งสิ้น	รวม ๓๕,๙๗๘ คน
๒.จำนวนประชากรชาย	รวม ๑๗,๗๙๔ คน
๓.จำนวนประชากรหญิง	รวม ๑๘,๑๘๔ คน
๔.ความหนาแน่นของประชากร	ในเขตเทศบาล ๖๒๔.๗๒ คน/ตร.กม. นอกเขตเทศบาล ๑๕๕.๙๕ คน/ตร.กม.

* ด้านการคมนาคม

ทางบก	- รถยนต์ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๒๑,๒๑๑๑
สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหอยู่ห่างจากตัวจังหวัดศรีสะเกษ ๒๔ กิโลเมตร	

* ด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม

๑.ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่	ข้าว หอมแดง กระเทียม พริก
๒.ชื่อแหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ (แม่น้ำ/บึง/คลอง)	ห้วยทา ห้วยแฮด
๓.โรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่	โรงสีข้าว ม.๓ ต.พยุห์ อําเภอพยุห์ จังหวัด ศรีสะเกษ โรงสีข้าว ม.๑ ต.พยุห์ อําเภอพยุห์ จังหวัด ศรีสะเกษ

* แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

* กฎระเบียบ/หลักเกณฑ์ที่เข้าร่วมโครงการ

คุณสมบัติเกษตรกร

๑. มีสัญชาติไทย และบรรลุนิติภาวะ
๒. เป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นหัวหน้าครัวเรือนในทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ของกรมส่งเสริมการเกษตร และพื้นที่ต้องมีประวัติการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวในช่วง ๓ ปีย้อนหลัง (ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑) ปีใดปีหนึ่ง สำหรับกรณีที่เขาที่ดินทำนา ใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน
๓. มีความประสงค์ปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาช่วงฤดูแล้ง โดยความสมัครใจ
๔. พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการต้องเป็นพื้นที่นาในเขตชลประทาน หรือพื้นที่นอกเขตชลประทานที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำตลอดฤดูเพาะปลูก และมีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย
๕. เกษตรกรต้องมีบัญชีเงินฝากออมทรัพย์กับธนาคารเพื่อเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อใช้ในการขอรับเบี้ยประกันภัยกรณีเกิดภัยพิบัติ

* ข้อมูลวิชาการ/องค์ความรู้ด้านการเกษตรที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนโครงการ

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์นั้นว่าเป็นพืชไร่ชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพที่จะใช้ปลูกในฤดูแล้งหลังเก็บเกี่ยวข้าว เนื่องจากเป็นพืชที่ใช้ใช้น้ำน้อยกว่าการทำนาประมาณ ๒-๓ เท่า นอกจากนี้ยังช่วยลดการแพร่ระบาดของแมลงคุณภาพเมล็ดดีปราศจากสารพิษแอฟลาทอกซิน ราคาดีและช่วยเพิ่มปริมาณการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศโดยเฉพาะใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

๑. การเลือกพื้นที่

ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ต่ำและระบายน้ำยาก ในกรณีพื้นที่น้ำไม่สม่ำเสมอจำเป็นต้องปรับพื้นที่ให้ราบเรียบก่อนการปลูกข้าว เพื่อสะดวกในการให้น้ำและระบายน้ำออกจากแปลงเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาน้ำท่วมขังในแปลง ส่วนในกรณีที่ดินนาเป็นกรดหรือกรดจัด (pH ต่ำกว่า ๕.๕) ควรปรับปรุงความเป็นกรดของดินก่อนทำนาหรือก่อนปลูกข้าวโพดโดยการใส่ปูนขาว ปูนมาร์ล หรือหินปูนบด ควรหลีกเลี่ยงการปลูกข้าวโพดในสภาพดินนาที่เป็นดินเหนียวถึงดินเหนียวจัดเนื่องจากระบายน้ำไม่ดี

๒. การเลือกช่วงเวลาปลูก

ช่วงเวลาการปลูกที่เหมาะสมของข้าวโพดในฤดูแล้ง คือ เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม หากสามารถปลูกได้เร็วจะทำให้ต้นข้าวโพดมีการเจริญเติบโตดีและระยะออกดอกไม่ตรงกับช่วงอุณหภูมิสูง และช่วยประหยัดการใช้น้ำได้อีกด้วย ควรหลีกเลี่ยงการปลูกข้าวโพดล่าช้าถึงเดือนมกราคมหรือกุมภาพันธ์จะทำให้ได้ผลผลิตต่ำ เนื่องจากอุณหภูมิสูงในช่วงออกดอกซึ่งเป็นอันตรายต่อการผสมเกสร ในขณะเดียวกันช่วงเก็บเกี่ยวอาจจะมีฝนตก ทำให้เมล็ดได้รับความเสียหายและคุณภาพไม่ดี

๓. การเตรียมดิน

การเตรียมดินนั้นมีความสำคัญต่อการปลูกข้าวโพดในสภาพนา เนื่องจากสภาพแปลงนาก่อนการปลูกข้าวโพดเป็นดินที่อัดตัวกันแน่นและระบายน้ำยาก แต่ในทางตรงกันข้ามข้าวโพดจะชอบลักษณะดินที่โปร่งและระบายน้ำได้ดี การปลูกข้าวโพดในสภาพนาควรไถพรวนดิน ๑-๒ ครั้ง เพื่อให้ดินร่วนซุย นอกจากนี้ยังสามารถปลูกได้โดยไม่ไถเตรียมดินโดยเฉพาะในดินร่วน ดินร่วนปนทราย และดินร่วนเหนียว เป็นวิธีการที่น่าจะดีกว่าการปลูกโดยไถพรวนตามปกติ เนื่องจากสามารถช่วยลดต้นทุนในการพรวนและยังช่วยให้ปลูกข้าวโพดได้เร็วขึ้นด้วย ซึ่งการปลูกตามทำได้ทันทีหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยอาศัยความชื้นในดินที่หลงเหลืออยู่สามารถประหยัดการใช้น้ำได้ดี ในขณะที่เดียวกันต่อซึ่งข้าวที่หลงเหลืออยู่ในแปลง ยังสามารถใช้คลุมดินเพื่อช่วยสงวนรักษาความชื้นในดินและควบคุมวัชพืชได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามการปลูกโดยไม่ไถพรวนจะต้องควบคุมวัชพืชก่อนปลูกให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. การเตรียมแปลงปลูกและการให้น้ำ

การปลูกข้าวโพดในสภาพนาที่มีการระบายน้ำไม่ดี โดยเฉพาะดินนาที่เป็นดินเหนียวถึงเหนียวจัด หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ควรปลูกโดยการยกแปลงปลูกแถวคู่หรือแถวเดี่ยว เนื่องจากการยกแปลงปลูกนอกจากจะใช้สำหรับเป็นร่องให้น้ำแล้วยังใช้เป็นร่องระบายน้ำออกจากแปลงได้ ส่วนการปลูกโดยไม่ไถเตรียมดิน ควรปลูกโดยอาศัยความชื้นในดินที่หลงเหลืออยู่หรือในกรณีที่ปลูกข้าวล่าช้าความชื้นในดินไม่เพียงพอจำเป็นต้องให้น้ำก่อนปลูก โดยให้น้ำท่วมแปลงแล้วทิ้งดินไว้ให้พอเหมาะจึงปลูกข้าวโพด วิธีหลังนี้ต้องระวังเกี่ยวกับวัชพืช โดยเฉพาะเมล็ดข้าวที่ร่วงหล่นอยู่ในแปลง แต่แก้ไขได้โดยเกี่ยวข้าวในระยะผลิบ้าง ซึ่งเมล็ดข้าวยังติดเหนียว

กับระแงไม่ร่วงง่ายเหมือนข้าวแก้งจนสุก จากนั้นจะให้น้ำอีกครั้งหนึ่งหลังจากใส่ปุ๋ยยูเรียแต่งหน้าและพูนโคน ซึ่งการพูนโคนจะเป็นการยกร่องเดี่ยวโดยปริยาย จากนั้นการให้น้ำก็จะเป็นไปตามปกติหรือหากไม่พูนโคนก่อน การให้น้ำจะต้องทำร่องรอบแปลงเพื่อใช้ระบายน้ำออกจากแปลงหลังจากให้น้ำ

๕. การเลือกใช้พันธุ์

สำหรับพันธุ์ข้าวโพดที่เหมาะสมสำหรับปลูกในสภาพนานั้น ควรเลือกใช้พันธุ์ลูกผสมโดยเฉพาะลูกผสมเดี่ยว ซึ่งให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ผสมเปิด สำหรับข้าวโพดพันธุ์ลูกผสมในปัจจุบันมีอยู่หลายพันธุ์ ซึ่งผลิตโดยบริษัทเอกชนและทางราชการ เช่น ศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ และกรมวิชาการเกษตร

๖. วิธีการปลูกและระยะปลูก

ควรปลูกแบบเป็นแถวโดยใช้เครื่องหยอดเมล็ดหรือใช้แรงงานคน สำหรับระยะปลูกที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพดไร่ในสภาพนานั้น ควรใช้ระยะระหว่างแถว ๗๕ ซม. ระยะระหว่างหลุม ๒๐ ซม. จำนวน ๑ ต้น/หลุม หรือปลูกให้ได้จำนวน ๑๐,๖๖๗ ต้น/ไร่

๗. การให้น้ำ

ข้าวโพดต้องการน้ำตลอดฤดูประมาณ ๔๕๐-๕๐๐ มม. ควรให้น้ำชลประทานประมาณ ๓-๕ ครั้งตลอดฤดูปลูก ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ชนิดของเนื้อดิน สภาพภูมิอากาศ และระดับน้ำใต้ดิน เป็นต้น และจะต้องได้รับน้ำอย่างเพียงพอตลอดฤดูปลูก หากเกิดการขาดน้ำในช่วงระยะใดระยะหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อผลผลิตที่จะได้รับโดยเฉพาะการขาดน้ำในระยะออกดอก จะทำให้ผลผลิตลดลง ๕๐ เปอร์เซ็นต์ แต่อย่างไรก็ตามสามารถลดจำนวนครั้งในการให้น้ำโดยวิธีไม่ไถเตรียมดินซึ่งอาศัยฟางข้าว เศษพืช หรือเศษวัชพืช เป็นวัสดุคลุมดิน ซึ่งสามารถลดจำนวนครั้งของการให้น้ำเหลือประมาณ ๒-๓ ครั้ง ขั้นตอนการให้น้ำสำหรับข้าวโพดคือ ปล่อยให้หน้าท่วมแปลงก่อนปลูกในกรณีที่ดินแห้ง แล้วรอจนกระทั่งดินขึ้นพอเหมาะจึงทำการปลูกข้าวโพดแล้วพูนโคนเป็นร่องน้ำโดยปริยายเมื่ออายุประมาณ ๒-๓ สัปดาห์หลังปลูก พร้อมใส่ปุ๋ยแต่งหน้าแล้วให้น้ำตามร่องตามปกติจนถึงเก็บเกี่ยว

๘. การควบคุมวัชพืช

การปลูกข้าวโพดในสภาพนาในกรณีที่ไม่ใช้วัสดุคลุมดินหรือวิธีการไถพรวนดิน สารเคมีมีความจำเป็นอย่างมากโดยเฉพาะการปลูกโดยไม่ไถเตรียมดิน ซึ่งต้องกำจัดวัชพืชประเภทก่อนปลูก เช่น โกลโฟเสท พาราครอต นอกจากนี้การใช้สารกำจัดวัชพืชประเภทก่อนงอก เช่น เมโทลาคลอร์ อะลาคลอร์หรืออะทราซีน มีความสำคัญเช่นกันเนื่องจากเมล็ดวัชพืชที่อยู่ในดินจะงอกขึ้นมาภายหลังได้เมื่อมีการให้น้ำชลประทานในช่วงปลูก แต่การใช้อะทราซีนต้องระวังผลตกค้างในดิน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อพืชที่ปลูกตามโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่วต่าง ๆ แต่ทางที่ดีควรหลีกเลี่ยงการใช้อะทราซีนสำหรับการปลูกในสภาพนา ในกรณีที่มิวัชพืชค่อนข้างมากควรฉีดพ่นสารกำจัดวัชพืชประเภทก่อนปลูกหรือก่อนงอกได้ จากนั้นก็จะตายหญ้าหรือทำร่นอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับการใส่ปุ๋ยแต่งหน้า สำหรับในแปลงที่มีวัชพืชไม่รุนแรง การตายหญ้าเพียงครั้งเดียวพร้อมกับการใส่ปุ๋ยแต่งหน้าก็เพียงพอแล้ว แต่อย่างไรก็ตามวัชพืชมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการให้น้ำชลประทานเช่นกัน โดยการให้น้ำบ่อยครั้งมีแนวโน้มทำให้ปริมาณวัชพืชเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

๙. ศัตรูของข้าวโพด

ศัตรูของข้าวโพดที่สำคัญสำหรับการปลูกข้าวโพดในฤดูแล้ง คือ หนู ซึ่งจะเข้ากัดกินต้นอ่อนถึงระยะติดฝัก โดยเฉพาะในระยะเป็นน้ำนมถึงฝักแก่ ในกรณีที่มีการระบาดของหนูอย่างรุนแรง ผลผลิตอาจถูกทำลายเกือบทั้งแปลง สำหรับแนวทางแก้ไขมีอยู่หลายวิธีทั้งวิธีกล เช่น กักตักต่าง ๆ และการใช้สารเคมี เช่น

เหยื่อพืช เป็นต้น สำหรับแมลงศัตรูที่สำคัญ คือ หนอนเจาะลำต้นข้าวโพด ซึ่งควรใช้คาร์โบฟูราน ๓ % ชนิด เมล็ดประมาณ ๑ ซ่อนซา/ตันหยอดที่ยอด นอกจากนี้ยังมีหนอนกระทู้ข้าวโพดและหนอนเจาะฝักข้าวโพด ควร ใช้สารกำจัดแมลงตามคำแนะนำ

๑๑

๑๐. การเก็บเกี่ยว

ควรเก็บเกี่ยวข้าวโพดเมื่อแก่จัดหรือครบอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมแต่ละพันธุ์ โดยเก็บเฉพาะฝัก แล้วนำมาตากแดด ๒-๓ แดด จึงนำมากะเทาะเมล็ดด้วยเครื่องกะเทาะเมล็ด ซึ่งมีความเร็วรอบที่เหมาะสม เมล็ดจะไม่แตกเสียหาย จากนั้นนำเมล็ดมาตากแดดให้แห้งสนิทก่อนบรรจุในถุงหรือความชื้นสูง เพราะจะทำให้ เกิดเชื้อราซึ่งอาจเป็นพิษต่อคนหรือสัตว์ที่กินเข้าไปได้

๑๑. ข้อกำหนดของการปลูกข้าวโพดไว้ในฤดูแล้งหลังเก็บเกี่ยวข้าว

- หลีกเลี่ยงดินเหนียวถึงเหนียวจัด
- หลีกเลี่ยงดินกรด (pH ต่ำกว่า ๕.๕)
- หลีกเลี่ยงการขาดน้ำในระยะออกดอก
- หลีกเลี่ยงการปลูกหลังเดือนธันวาคม
- หลีกเลี่ยงน้ำท่วมขังในระยะแรก
- ต้องการปุ๋ยไนโตรเจนอัตราสูง

ส่วนที่ ๓

แผน/ผลการขับเคลื่อนโครงการตามระบบส่งเสริมการเกษตร➤ **แผน/ผลการถ่ายทอดความรู้**

สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเกษตรอำเภอพยุห์ ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ตามโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

๑.๑) จัดเวทีชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์และรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ มีบุคคลเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ตัวแทนจากสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ ฅ.ก.ส.สาขาพยุห์ เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๕๕ ราย โดยมีประเด็นการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ ๑) คุณสมบัติและหลักเกณฑ์เข้าร่วมโครงการ ๒) การปลูก ดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยว ๓) การจำหน่ายผลผลิต ๔) การสนับสนุนสินเชื่อ

➤ **แผน/ผลการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกิดต่อเป้าหมายโครงการ**

สำนักงานเกษตรอำเภอพยุห์ ร่วมกับ ฅ.ก.ส. สาขาพยุห์ จัดประชุมเกษตรกรที่ประสงค์กู้เงินดอกเบี้ยต่ำเพื่อดำเนินงานโครงการในวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ ณ ฅ.ก.ส. สาขาพยุห์ กรณีขอรับการสนับสนุนสินเชื่อจาก ฅ.ก.ส. หลังจากที่ได้ยื่นใบสมัครเข้าร่วมโครงการและส่งรายชื่อเกษตรกรให้ ฅ.ก.ส. แล้วเกษตรกรสามารถไปติดต่อขอรับการสนับสนุนสินเชื่อจาก ฅ.ก.ส. ด้วยตนเอง โดย ฅ.ก.ส. จะมีระยะเวลาในการดำเนินการอนุมัติสินเชื่อ ดังนี้

- กรณีที่ ๑ เกษตรกรเป็นลูกค้า ฅ.ก.ส. อยู่แล้ว และมีบัตรเกษตรกรสุขใจ จะใช้เวลาในการดำเนินการพิจารณาอนุมัติวงเงินสินเชื่อ ประมาณ ๓ - ๕ วัน

- กรณีที่ ๒ เกษตรกรเป็นลูกค้า ฅ.ก.ส. อยู่แล้ว แต่ไม่มีบัตรเกษตรกรสุขใจ จะใช้เวลาในการดำเนินการทำบัตร ประมาณ ๑๕ วัน และพิจารณาอนุมัติวงเงินสินเชื่อ ประมาณ ๓ - ๕ วัน รวมระยะเวลาที่เกษตรกรจะได้รับวงเงินสินเชื่อ ๑๘ - ๒๐ วัน

- กรณีที่ ๓ เกษตรกรไม่ได้เป็นเป็นลูกค้าของ ฅ.ก.ส. จะใช้เวลาในการดำเนินการสมัครเป็นสมาชิก ฅ.ก.ส. ประมาณ ๕ วัน ทำบัตรประมาณ ๑๕ วัน และพิจารณาอนุมัติวงเงินสินเชื่อ ประมาณ ๓ - ๕ วัน รวมระยะเวลาที่เกษตรกรจะได้รับวงเงินสินเชื่อ ๒๓ - ๒๕ วัน เมื่อเกษตรกรได้รับการอนุมัติวงเงินสินเชื่อในบัตรเกษตรกรสุขใจแล้ว สามารถนำไปซื้อปัจจัยการผลิต ณ ร้านค้าที่มีสัญลักษณ์รับชำระเงินด้วยบัตร

เกษตรกรสุขใจ โดยเกษตรกรต้องแจ้งกับทางร้านว่าชำระเงิน ซื้อปัจจัยการผลิตโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา ทั้งนี้ สามารถใช้ซื้อปัจจัยการผลิตได้ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒ เท่านั้น สำหรับการคิดอัตราดอกเบี้ย ธ.ก.ส. จะคิดดอกเบี้ย ณ วันที่เกษตรกรใช้ บัตรเกษตรกรสุขใจซื้อปัจจัยการผลิต มิใช่วันที่ได้รับอนุมัติวงเงินสินเชื่อจาก ธ.ก.ส

➤ แผน/ผลการติดตามและเยี่ยมเยียนเพื่อขับเคลื่อนโครงการ

สำนักงานเกษตรอำเภอพยุห้ ออกติดตามเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ โดยติดตามตั้งแต่กระบวนการเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต ตลอดทั้งแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย ให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรเพื่อขับเคลื่อนงานให้ประสบความสำเร็จ

ส่วนที่ ๔

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรอำเภอพยุห้ ออกเยี่ยมเยียนเกษตรกร โดยมีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา เพื่อใช้เป็นข้อมูลใน พัฒนาการดำเนินงานในปีงบประมาณต่อไป ตามรายละเอียดดังนี้

ประเด็นการขับเคลื่อน โครงการตามระบบ ส่งเสริมการเกษตร	ปัญหา-อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑.การถ่ายทอดความรู้	เกษตรกรมีความรู้ และทักษะด้านการ ปลูกและดูแลรักษาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แตกต่างกันมากเกษตรกรจึงรับความรู้จาก วิทยากรแตกต่างกัน และเกษตรกรไม่กล้า สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม	มีการกำหนดหลักสูตรถ่ายทอด ความรู้ให้กับเกษตรกรเป้าหมาย โดย เน้นเกษตรกรที่ขาดทักษะ ความรู้ และไม่เคยมีประสบการณ์ในการปลูก เป็นอันดับแรก
๒.การเยี่ยมเยียน/ ติดตามการดำเนินงาน	- เจ้าหน้าที่มีภารกิจที่สำคัญและเร่งด่วน ส่งผลต่อโอกาสในการเยี่ยมเยียน และ พบปะกันมีน้อย - เกษตรกรขาดทักษะในการดูแลรักษา ทำ ให้ข้าวเกิดการแคะแกรน	๑.ปรับแผนการเยี่ยมเยียนให้ สอดคล้องกับตารางการจัดกิจกรรม ๒.บูรณาการการทำงานเพื่อให้เกิด งานหลายงานในการดำเนินกิจกรรม แต่ละครั้ง ๓.ให้คำแนะนำปรึกษาเกษตรกร อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นระบบการให้ น้ำข้าวโพด เช่น ข้าวโพดต้องการน้ำ ในระดับพอดี หากให้น้ำมากและน้ำ น้อย ต้นข้าวโพดจะแคะแกรน และ ไม่สามารถฟื้นฟูให้กับมาเป็นต้นที่ สมบูรณ์แข็งแรงได้
๕.การสนับสนุน	- สินเชื่อได้ล่าช้า ไม่ทันห้วงในการ เพาะปลูก	ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ เร่งรัดการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร
๖.การจัดการข้อมูล	การจัดเก็บข้อมูลต้องใช้ระยะเวลานาน ส่งผลต่อความทันสมัยของข้อมูล	นำข้อมูลทุติยภูมิมาใช้ในการ วิเคราะห์ร่วมกับการจัดเก็บข้อมูล ใหม่

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรม

